

KHÁI QUÁT VỀ CHẾ ĐỊNH PHÁP LÝ CỦA TÀI SẢN MÃ HÓA, TIỀN MÃ HÓA SINGAPORE

1. Về bản chất pháp lý của tài sản mã hóa, tiền mã hóa

Tại Singapore, tiền ảo (tiền mã hóa) không được thừa nhận là tiền pháp định hay tiền tệ¹. Chưa có quy định pháp luật hay án lệ về việc công nhận tiền ảo (tiền mã hóa) là tài sản; tuy nhiên, xét về bản chất, các luật sư đều cho rằng có thể coi tiền ảo (tiền mã hóa) là tài sản vô hình. Dưới góc độ thuế, Singapore không coi tiền ảo là “hàng hóa” vì pháp luật Singapore hiện hành chỉ coi những thứ hữu hình là hàng hóa; tuy nhiên, thay vào đó, Chính phủ Singapore coi việc cung cấp tiền ảo (tiền mã hóa) là cung cấp “dịch vụ” vì thực chất người sở hữu tiền ảo (tiền mã hóa) sẽ được cung cấp một dịch vụ nhất định trong tương lai và không được miễn thuế tiêu dùng (GST, tương tự như VAT)².

Ngoài ra như phân tích dưới đây, tùy từng trường hợp cụ thể, tiền ảo sẽ được coi là một loại chứng khoán hoặc không. Nếu tài sản mã hóa nói chung thỏa mãn các đặc tính của chứng khoán thì sẽ được quản lý như chứng khoán. Tại Singapore, các hoạt động đầu tư vào tiền ảo đang được thực hiện tự do không bị quản lý, tuy nhiên, để cảnh báo người dân về các rủi ro có thể có khi đầu tư vào tiền ảo (như Bitcoin), trong thời gian vừa qua, Cơ quan quản lý tiền tệ của Singapore (MAS) đã đẩy mạnh hoạt động tuyên truyền (thông qua website của MAS và các phương tiện thông tin đại chúng chẳng hạn như trang MoneySense...) trong đó thông điệp chính được đưa ra là có rất nhiều rủi ro liên quan đến đầu tư tiền ảo (chẳng hạn như rủi ro bị lừa đảo), MAS không quản lý tiền ảo và cũng không chịu trách nhiệm (cũng không có sự bảo hộ pháp lý nào) nếu các nhà đầu tư mất tiền³.

2. Về quản lý hoạt động ICO

Các hoạt động ICO hiện nay cũng chưa có khung pháp lý riêng để điều chỉnh. Ngày 14/11/2017, Cơ quan quản lý tiền tệ của Singapore (MAS) đã đưa ra bản hướng dẫn tạm thời về ICO mang tính chất tham khảo, hướng dẫn, không

¹ MAS: Reply to Parliamentary Question on the Prevalence Use of Cryptocurrency in Singapo and Measures to Regulate cryptocurrency Initial Coin Offerings, 02/10/2017 <http://www.mas.gov.sg/News-and-Publications/Parliamentary-Replies/2017/Prevalence-use-of-cryptocurrency-in-Singapore.aspx>.

² IRAS: Income Tax Treatment of Virtual Currencies, 2017, www.iras.gov.sg

³ MAS: Consumer Advisory on Investment Schemes Involving Digital Tokens (Including Virtual Currencies), 2017, <http://www.mas.gov.sg>

có giá trị pháp lý⁴. Theo quan điểm của MAS, ICO sẽ được xem xét trong từng trường hợp cụ thể để xác định xem nó có được coi là một hoạt động chào bán chứng khoán ra công chúng hay không. Nếu ICO bao gồm việc cam kết chia cổ tức hay bất cứ lợi ích kinh tế nào thì có thể được coi là một hình thức chào bán chứng khoán và sẽ chịu sự điều chỉnh của Luật về Chứng khoán và hợp đồng kỳ hạn của Singapore (SFA), trong đó quan trọng nhất là hoạt động chào bán phải đi kèm với một Bản cáo bạch và phải được đăng ký với MAS. Có một số trường hợp ICO được miễn yêu cầu về Bản cáo bạch có thể được áp dụng tùy từng trường hợp cụ thể do MAS quyết định đối với các hoạt động chào bán chứng khoán quy mô nhỏ dưới 5 triệu đô la Singapore, chào bán cổ phần riêng lẻ cho dưới 50 nhà đầu tư hoặc việc chào bán chỉ hướng tới các nhà đầu tư là tổ chức hoặc các nhà đầu tư được công nhận có khả năng đầu tư mạo hiểm. Các hoạt động ICO khác sẽ không chịu sự điều chỉnh của pháp luật hiện hành.

Trong trường hợp ICO được coi là một hình thức chào bán chứng khoán thì tất cả các định chế trung gian liên quan hoạt động này, như các nhà cung cấp dịch vụ sàn giao dịch sơ cấp, thứ cấp và tư vấn tài chính sẽ đều phải tuân thủ các quy định về giấy phép hoạt động được quy định tại Luật về Chứng khoán và hợp đồng kỳ hạn (SEA) và Luật về Các nhà tư vấn tài chính của Singapore (FAA) ngay cả khi các định chế trung gian này không có hiện diện thương mại tại Singapore. Cũng theo bản hướng dẫn của MAS, các công ty có quyền nộp đơn đề nghị MAS cho phép áp dụng khung pháp lý thử nghiệm (sandbox) đối với các dịch vụ tài chính mới mang tính thử nghiệm sáng tạo, theo đó các công ty này có thể sẽ được giảm bớt các yêu cầu tuân thủ về pháp lý và quản lý trong thời gian thử nghiệm và MAS có quyền cho phép đối với từng trường hợp cụ thể⁵. Các tiêu chí để được hưởng khung pháp lý thử nghiệm được quy định cụ thể tại Hướng dẫn về khung pháp lý thử nghiệm cho ngành tài chính (FinTech Regulatory Sandbox Guidelines) do MAS ban hành vào ngày 16/11/2016⁶.

Mục tiêu cụ thể của MAS là khuyến khích những thử nghiệm về công nghệ tài chính mà có sự đổi mới đầy hứa hẹn có thể thử nghiệm ở thị trường, sau đó được áp dụng tại Singapore và nhiều quốc gia khác. Những thử nghiệm sẽ được

⁵ MAS: A Guide to Digital Token Offerings, 2017, www.mas.gov.sg.

⁶ MAS: FinTech Regulatory Sandbox Guidelines, 2016, www.mas.gov.sg

tiến hành trong “một môi trường sản xuất nhưng trong không gian và thời gian được xác định rõ ràng và “các biện pháp bảo vệ thích hợp” để bảo vệ cho “hệ thống tài chính”. MAS có quyền quyết định các yêu cầu pháp lý và quy định cụ thể nào sẽ được giải quyết trong từng trường hợp tùy thuộc vào dịch vụ tài chính và người nộp đơn có liên quan. Trong Phụ lục A của hướng dẫn MAS có đưa ra ví dụ về yêu cầu của MAS có thể được giảm nhẹ, bao gồm cả duy trì tài sản mã hóa, số dư tiền mặt, vốn và yêu cầu về độ thanh khoản tài chính. Tuy nhiên, MAS ví dụ về các yêu cầu “duy trì” bao gồm bảo mật thông tin khách hàng và các quy định về phòng, chống rửa tiền.

Sau những thành công của thử nghiệm và thoát ra khỏi khung pháp lý thử nghiệm, doanh nghiệp phải tuân thủ đầy đủ các yêu cầu pháp lý. Doanh nghiệp tham gia vào khung pháp lý thử nghiệm phải thỏa mãn những yêu cầu, nguyên tắc được kê khai trong mục 5 và 6 hướng dẫn của MAS, Khung pháp lý thử nghiệm phải có “không gian và thời gian được xác định rõ ràng” vì “thí nghiệm thất bại có thể xảy ra”. Khung pháp lý thử nghiệm của MAS đòi hỏi các dịch vụ tài chính phải mới lạ, hoặc ít nhất những công nghệ tác động vào phải sáng tạo. Đặc biệt, mục 5.5.a. khẳng định không áp dụng khung pháp lý thử nghiệm nếu những dịch vụ tài chính đó đã được cung cấp ở Singapore, trừ khi công nghệ đằng sau hỗ trợ phải khác biệt. MAS cũng có quyền từ chối những doanh nghiệp không thể chứng minh rằng họ đã thực hiện trách nhiệm giải trình của mình, bao gồm cả việc kiểm tra những dịch vụ tài chính được đề xuất và những yêu cầu pháp lý có liên quan. Theo hướng dẫn của MAS thì việc thử nghiệm phải tuân theo đúng lịch trình, tuy nhiên, MAS vẫn có thể gia hạn về thời gian để tiến hành thử nghiệm trong khung pháp lý thử nghiệm. Khung pháp lý thử nghiệm của Singapore đặt ra các tiêu chuẩn rất cao và một số tiêu chuẩn sẽ khó khăn cho ứng viên, chẳng hạn như mục 5 và mục 6.2.a đòi hỏi phải có dịch vụ tài chính và công nghệ sáng tạo⁷.

3. Về quản lý các đơn vị trung gian, sàn giao dịch tài sản mã hóa, tiền mã hóa

Theo quan điểm của MAS thì rủi ro lớn nhất của tiền ảo liên quan đến việc rửa tiền và tài trợ khủng bố xuất phát từ đặc tính ẩn danh của tiền ảo; việc không có hệ thống thanh toán bù trừ tập trung càng làm cho việc quản lý các

⁷ MAS: FinTech Regulatory Sandbox Guidelines, 2016, www.mas.gov.sg

giao dịch sử dụng tiền ảo trở nên phức tạp⁸. Nhằm giảm thiểu rủi ro nói trên, MAS sẽ quy định cơ chế cấp phép và áp đặt các quy định về phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố lên các tổ chức trung gian thực hiện trao đổi tiền thật ra tiền ảo và ngược lại, chẳng hạn như các sàn giao dịch và các nhà môi giới. MAS hiện đang soạn thảo dự án Luật về Các dịch vụ thanh toán (Payment Services Bill) nhằm điều chỉnh tất cả các dịch vụ thanh toán nói chung, trong đó có dịch vụ thanh toán bằng tiền ảo (ví dụ như các sàn giao dịch tiền ảo và các nhà môi giới)⁹. Theo dự án Luật về Các dịch vụ thanh toán, tất cả các công ty cung cấp dịch vụ thanh toán bán lẻ (trong đó có các sàn giao dịch tiền ảo), trừ một số trường hợp được miễn trừ, sẽ phải xin giấy phép hoạt động. Các hoạt động thuộc diện phải xin giấy phép theo dự án Luật về Các dịch vụ thanh toán bao gồm các dịch vụ mở tài khoản (kể cả ví điện tử), chuyển tiền nội địa, chuyển tiền quốc tế, thanh toán trực tuyến, phát hành tiền điện tử, dịch vụ liên quan đến tiền ảo (ví dụ các định chế trung gian) và dịch vụ đổi tiền. Các đối tượng thuộc diện phải xin giấy phép phải là các định chế trực tiếp giao dịch với thương nhân hoặc người xử lý các quỹ hoặc thanh toán trực tuyến¹⁰. Các điều kiện để được cấp phép bao gồm:

- Là công ty có tư cách pháp nhân được thành lập tại Singapore hoặc nước ngoài;

- Có trụ sở kinh doanh tại Singapore hoặc nếu không có trụ sở kinh doanh thì phải có văn phòng được đăng ký tại Singapore. Công ty phải cử một người có mặt tại trụ sở hoặc văn phòng vào ngày giờ mà công ty tiếp khách hàng để giải quyết bất kỳ vấn đề hay khiếu nại gì của người sử dụng dịch vụ thanh toán. Công ty phải lưu trữ tại trụ sở hoặc văn phòng sổ sách về tất cả các giao dịch liên quan đến dịch vụ thanh toán do công ty cung cấp:

- Công ty phải có ít nhất một giám đốc điều hành là công dân Singapo hoặc người thường trú ở Singapore; Vốn pháp định: 100 ngàn đô la Singapore (không áp dụng đối với loại giấy phép đổi tiền);

⁸ MAS: Reply to Parliamentary Question on the Prevalence Use of cryptocurrency in Singapore and Measures to Regulate Cryptocurrency and Initial Coin Offerings, 02/10/2017, <http://www.mas.gov.sg/News-and-Publications/Parliamentary-Replies/2017/Prevalence-use-of-cryptocurrency-in-Singapore.aspx>

⁹ PWC: Strengthening Singapore's Payment Services Through Regulation, 01/2018, <https://www.pwc.com/sg/en/publications/assets/mas-payment-services-bill-201801.pdf>.

¹⁰ Singapore Payment Services Bill, <http://www.mas.gov.sg>.

- Ký quỹ: 100 ngàn đô la Singapore (chỉ áp dụng đối với Các định chế thanh toán được xếp vào loại định chế thanh toán lớn).

Ngoài ra, các chế định trung gian tiền ảo (mua bán tiền ảo, hoặc hỗ trợ giao dịch tiền ảo như các sàn giao dịch, môi giới) sẽ phải tuân thủ các quy tắc mới về phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố (bên cạnh các quy định hiện hành của Singapore về phòng, chống tham nhũng, mua bán ma túy, rửa tiền, tài trợ khủng bố..).

Các quy tắc mới nó bao gồm việc xác định và xác nhận khách hàng và chủ sở hữu đóng khách hàng, quy trình giám sát, phát hiện các rủi ro về rửa tiền và tài trợ khủng bố, việc báo cho các giao dịch đáng ngờ và việc lưu trữ sổ sách. Để đảm bảo quyền lợi cho người sử dụng đối với các ví cá nhân, do các ví cá nhân không được hưởng chế độ bảo hiểm tiền gửi như các tài khoản ngân hàng nên có một số hạn chế như sau:

- Số tiền tối đa của mỗi ví cá nhân là 5 ngàn đô la Singapore; và

- Các nhà phát hành ví cá nhân không được cho phép người sử dụng ví cá nhân chuyển một số tiền lớn hơn 30 ngàn đô la Singapo khỏi ví cá nhân trong vòng 12 tháng liên tiếp (trừ các khoản chuyển đến các tài khoản ngân hàng cá nhân mở tại Singapore)¹¹.

4. Về quản lý thuế

Tháng 02/2014, Cơ quan thuế Singapore (IRAS) đã đưa ra các hướng dẫn về thuế cho các doanh nghiệp chọn sử dụng ứng dụng tiền tệ của công nghệ blockchain¹². Các doanh nghiệp chấp nhận chọn tiền ảo (tài sản mã hóa), ví dụ như Bitcoin cho việc chi trả thù lao hoặc thu nhập của mình phải tuân theo pháp luật về thuế thu nhập thông thường. Việc đánh thuế này dựa trên thu nhập có được hoặc nhận được ở Singapore và các khoản khấu trừ thuế sẽ được chấp nhận dựa theo pháp luật về thuế hiện hành. Các doanh nghiệp mua hoặc bán hàng hóa hoặc dịch vụ bằng tiền ảo phải ghi lại doanh thu dựa trên giá trị thị trường của đồng tiền ảo tại thời điểm đó. Doanh nghiệp kinh doanh các đồng tiền ảo sẽ bị đánh thuế vào lợi nhuận thu được, bao gồm lợi nhuận thu được từ việc đào hoặc giao dịch tiền ảo. Các doanh nghiệp mua để đầu tư dài hạn không

¹¹ Singapore Payment Services Bill, <http://www.mas.gov.sg>.

¹² IRAS: Income Tax Treatment of Virtual Currencies, www.iras.gov.sg.

phải chịu thuế đối với lợi nhuận thu được từ việc bán tiền ảo vì Singapore không đánh thuế thu nhập từ no net OE đầu tư.

Về thuế tiêu dùng (GST), như đã nêu ở trên, tiền ảo như Bitcoin không được thừa nhận là “tiền tệ” cho mục đích đánh thuế tiêu dùng (GST); việc cung cấp tiền ảo được coi là cung cấp “dịch vụ” và không được miễn thuế tiêu dùng (7 %)¹³. Việc sử dụng tiền ảo để thanh toán hàng hóa hay dịch vụ được coi là mua bán theo phương thức hàng đổi hàng. Thuế tiêu dùng sẽ được đánh hai lần cho hai giao dịch trong trường hợp này. Tuy nhiên, nếu sử dụng tiền ảo để thanh toán cho nhà cung cấp hàng hóa/dịch vụ ngoài lãnh thổ Singapore thì không phải chịu thuế. Nếu sử dụng tiền ảo để mua hàng hóa/dịch vụ ảo trong các game online thì không phải chịu thuế tiêu dùng cho đến khi những hàng hóa/dịch vụ ảo này được chuyển thành tiền thật, hàng hóa/dịch vụ thật.

Đối với việc bán tiền ảo, nếu là doanh nghiệp có đăng ký thuế GST tại Singapo, người bán sẽ phải tính thuế tiêu dùng trên số tiền ảo được bán trừ khi bán cho người mua ngoài lãnh thổ Singapore. Tuy nhiên, nếu người bán tiền ảo chỉ là đại lý cho bên thứ ba, bên đại lý chỉ cần tính thuế tiêu dùng trên số tiền hoa hồng nhận được từ bên giao đại lý, trừ khi bán cho người mua ngoài lãnh thổ Singapore. Các phí giao dịch tiền ảo trên các sàn giao dịch tiền ảo có trụ sở tại Singapore cũng phải chịu thuế tiêu dùng nếu sàn giao dịch có đăng ký thuế GST tại Singapore. Hàng hóa nhập khẩu vào Singapore sử dụng tiền ảo để thanh toán cũng phải chịu thuế tiêu dùng (trừ các trường hợp được miễn thuế đối với hàng nhập khẩu như hàng hóa thanh toán bằng tiền thật¹⁴).

5. Về một số vấn đề khác

Trường hợp Dự án Ubin Tháng 11/2016, MAS đã thông báo việc hợp tác với 11 ngân hàng tầm cỡ toàn cầu (như JP Morgan, Citi, HSBC) để thực hiện dự án mã hóa (tokenize) đồng đô la Singapore trên cơ sở hệ thống sổ cái phân tán chạy trên nền tảng Ethereum và nghiên cứu những lợi ích tiềm năng đối với hệ thống tài chính của Singapore (Project Ubin). Đến tháng 3/2017, MAS thông báo giai đoạn một (proof-of-concept) của việc mã hóa đồng đô la Singapore đã thành công, tháng 10/2017, MAS thông báo giai đoạn hai thành công. Trong giai

¹³ IRAS: e - Commerce, GST treatment depends on whether there is a supply of goods or a supply of services, <https://www.iras.gov.sg/irashome/GST/GST-registered-businesses/Specific-business-sectors/e-Commerce/>.

¹⁴ IRAS, e - Commerce, GST treatment depends on whether there is a supply of goods or a supply of services, <https://www.iras.gov.sg/irashome/GST/GST-registered-businesses/Specific-business-sectors/e-Commerce/>.

đoạn tiếp theo MAS sẽ hợp tác với Ngân hàng Trung ương của Canada để thử nghiệm ứng dụng này trong GE thanh toán quốc tế và hợp tác với Hồng Kông (Trung Quốc) để thử nghiệm ứng dụng tài trợ thương mại xuyên biên giới¹⁵.

Trường hợp vụ kiện đầu tiên liên quan đến tiền ảo Ngày 27/12/2017, Tòa án Thương mại quốc tế Singapore (SICC) đã ra phán quyết đối với vụ kiện đầu tiên liên quan đến Bitcoin. Nguyên đơn là nhà tạo lập thị trường B2C2, một công ty được thành lập tại Anh, bị đơn là Quoine, một công ty điều hành sàn giao dịch Bitcoin đăng ký thành lập tại Singapore, B2C2 đã khởi kiện đòi bồi thường đối với Quoine vào tháng 5/2017 do đã có sai lầm trong việc đảo ngược các giao dịch bao gồm cả khoản lợi nhuận trị giá 45 triệu USD, sau khi Bitcoin tăng giá nhanh chóng trong vài tháng sau đó. Vào ngày 19/4/2017, B2C2 đặt lệnh bán 309,2518 Ethereum trên sàn của Quoine và lấy được Bitcoin với mức giá “cao bất thường” (10 Bitcoin đổi lấy một Ethereum).

Ngay ngày hôm sau, Quoine đã đảo ngược giao dịch sau khi nhận ra lỗi kỹ thuật của hệ thống. B2C2 cho rằng việc đảo ngược giao dịch như vậy đã làm B2C2 mất đi khoản lợi nhuận có được từ các giao dịch đó, như vậy, Quoine đã vi phạm hợp đồng thương mại và phạm tín thác (trust) với B2C2. Quoine cho rằng mình được quyền đảo ngược giao dịch vì các giao dịch đó không phù hợp với mức giá giao dịch trung bình toàn cầu của ngày hôm đó - một Ethereum chỉ đổi được 0.03929075 Bitcoin và B2C2 đã lợi dụng thời điểm sàn có “trục trặc kỹ thuật” giao dịch để hưởng chênh lệch tỷ giá cao gấp gần 125 lần so với giá trị thị trường thực tế của ngày hôm đó. B2C2 cho rằng Quoine đã có hành vi gian lận, lừa đảo do theo thỏa thuận giữa các bên thì bất kỳ lệnh mua/bán nào một khi được thực hiện sẽ không thể đảo ngược và đòi bồi thường khoản thiệt hại trị giá trên 3,000 Bitcoins.

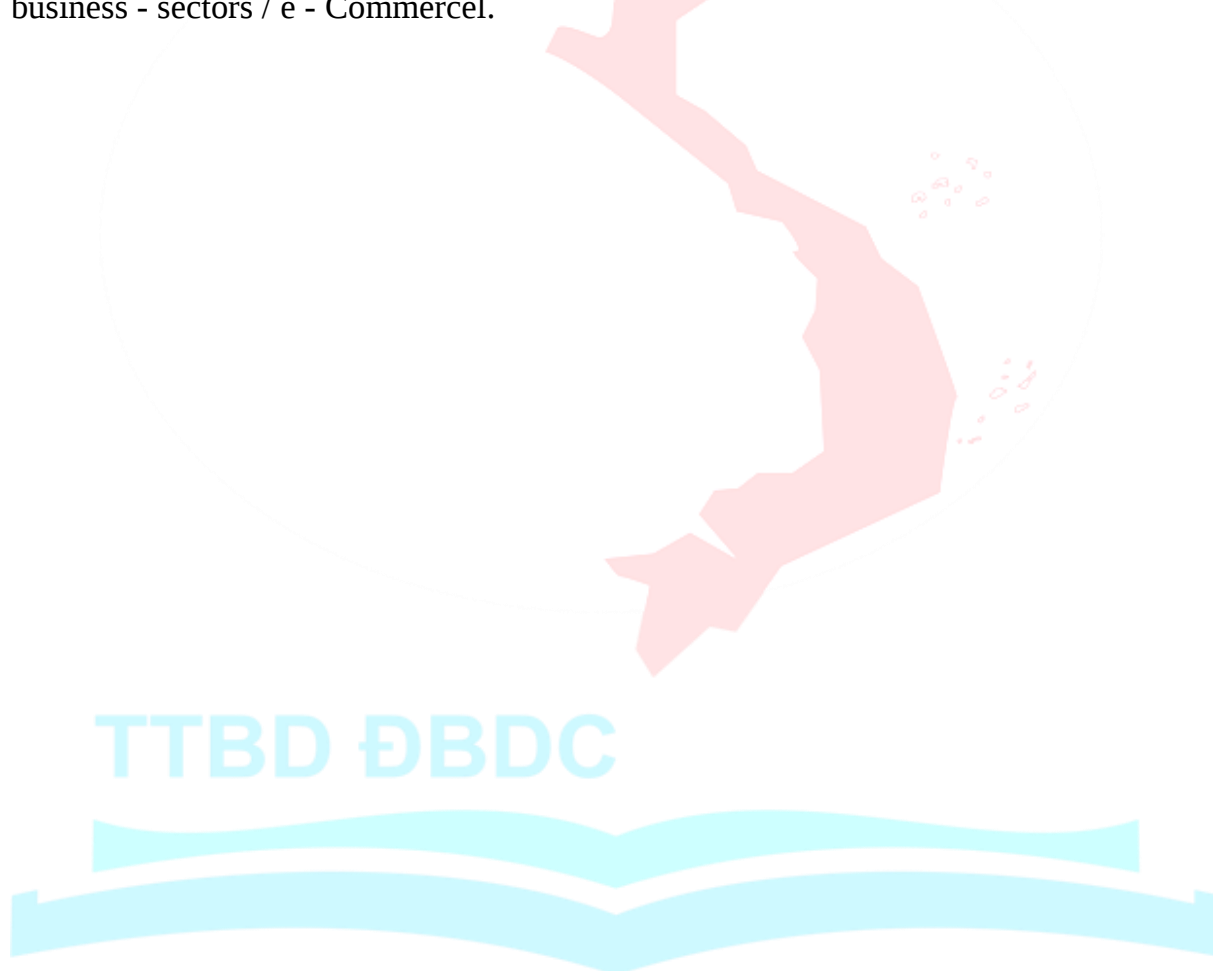
Tòa án đã bác bỏ đơn kiện của B2C2 với lập luận rằng học thuyết về: sự nhầm lẫn trong pháp luật về hợp đồng cho đến nay chỉ áp dụng đối với con người, nếu sự nhầm lẫn là do máy tính tạo ra thì việc có áp dụng học thuyết này hay không vẫn chưa rõ ràng. Vì vậy, phải điều tra kỹ lưỡng các sự kiện dẫn đến mức giá giao dịch cao bất thường trong vụ tranh chấp này thì Tòa án mới có thể xem xét mức độ nhận thức của B2C2 trong việc sàn có “trục trặc kỹ thuật” để

¹⁵ <https://www.tech.gov.sg/TechNews/Innovation/2018/02/Lessons from - field - testing - the - tokenised - Singapore - Dollar. bentud>

tiến hành giao dịch. Sau khi các sự kiện này được làm sáng tỏ Tòa án mới có thể đánh giá pháp luật về sự nhầm lẫn trong trường hợp có liên quan đến máy tính¹⁶.

Tài liệu tham khảo

1. MAS: Reply to Parliamentary Question on the Prevalence Use of Cryptocurrency in Singapore and Measures to Regulate cryptocurrency Initial Coin Offerings, 02/10/2017 [http://www.mas.gov.sg/News-and-Publications/Parliamentary Replies / 2017 / Prevalence - use - of - cryptocurrency - in - Singapore.aspx..](http://www.mas.gov.sg/News-and-Publications/Parliamentary_Replies_/2017/Prevalence-use-of-cryptocurrency-in-Singapore.aspx..)
2. IRAS: Income Tax Treatment of Virtual Currencies, 2017, www.iras.gov.sg
3. MAS: Consumer Advisory on Investment Schemes Involving Digital Tokens (Including Virtual Currencies), 2017, <http://www.mas.gov.sg>
4. MAS: A Guide to Digital Token Offerings, 2016, www.mas.gov.sg.
5. Singapore Payment Services Bill, <http://www.mas.gov.sg>.
6. IRAS [https://www.iras.gov.sg/irashome/GST/GST-registered-businesses/ Specific - business - sectors / e - Commerce/](https://www.iras.gov.sg/irashome/GST/GST-registered-businesses/Specific-business-sectors/e-Commerce/).

¹⁶ B2C2 Ltd v Quoine Pte Ltd (2017) SGHC(I), đoạn 61.